

О. В. Колишкін

канд. пед. наук, доцент кафедри
корекційної та інклюзивної освіти
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка

СУЧАСНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Докорінне реформування й удосконалення національної системи освіти внаслідок високої динамічності соціально-економічних процесів і трансформацій в Україні, потребує безперервного оновлення теоретико-методологічного підґрунтя цієї галузі. Не є винятком у цьому контексті й корекційна освіта, пошуки нової парадигми якої відображаються в розвитку її науково-практичної основи – корекційної педагогіки.

Становлення нової стратегії розвитку корекційної педагогіки пов'язане також і зі змінами соціально-психологічного та соціально-економічного ставлення до самого об'єкта відповідної соціальної політики – осіб з обмеженими можливостями, нового розуміння поняття „інвалідність”, із застосуванням нової моделі інвалідності – соціальної, де проблема фізичних, сенсорних чи ментальних обмежень людини розглядається насамперед як соціальна.

Результатом нового підходу до трактування процесу реабілітації людей з вадами здоров'я, з огляду на соціальну модель інвалідності, є світова і вітчизняна тенденція до такої моделі здобуття освіти особою з обмеженими можливостями, коли вона навчається не у спеціальному закритому закладі, а включена в навчальний процес у звичайному освітньому закладі. Це відповідає ідеям інклюзивної освіти [2; 3].

Розробленню науково-методичних засад для інклюзивного навчання осіб з обмеженими можливостями присвячені фундаментальні роботи українських вчених В. І. Бондаря, С. П. Миронової, А. А. Колупаєвої, В. М. Синьова, О. П. Хохліної, М. К. Шеремет та ін. [2], які констатують, що запровадження даної форми навчання має стати одним із основних завдань сучасної корекційної педагогіки.

Нова стратегія цієї галузі науки не може не враховувати й таку державну проблему, як підготовка спеціалістів для інклюзивного навчання осіб з обмеженими можливостями. Особливо це актуально для системи вищої та професійно-технічної освіти.

У системі соціальної реабілітації осіб з особливими потребами найважливішою має стати саме освіта та професійна реабілітація, оскільки [1]:

1) у постіндустріальні часи в сучасному інформаційному суспільстві освіта та опанування інтелектуальними технологіями посідають головне місце при визначенні ролі індивіда в соціумі;

2) через освіту, надання певної професії особі з обмеженими можливостями суспільство найшвидше може досягнути мети її соціальної реабілітації та інтеграції.

Система професійної реабілітації громадян з інвалідністю в Україні має певні здобутки й досягнення, але, на жаль, не повністю відповідає вимогам часу й потребам суспільства. Зайнятість і самозайнятість осіб з обмеженими можливостями зменшуються – відповідно зростає пенсійний тиск на бюджет. Система професійної реабілітації осіб з обмеженими можливостями потребує реформування, певних теоретико-методологічних засад розвитку.

Тому можна дійти висновку, що наступним стратегічним напрямом розвитку корекційної педагогіки є наукове обґрунтування системи професійної реабілітації осіб з обмеженими можливостями в Україні. Тут корекційна педагогіка має бути підґрунтям для всіх без винятку елементів ланцюга реабілітації: крім освіти, професійного відбору, професійної апробації, працевлаштування та професійної адаптації на робочому місці.

В експериментальній площині корекційна педагогіка має відпрацьовувати такі новітні технології навчання та форми організації освітнього процесу, які сприяють підвищенню його ефективності і є незамінними в навчанні учнів і студентів з обмеженими фізичними можливостями. Найкращим прикладом може слугувати модульне структурування дидактичного матеріалу та модульно-рейтингова організація навчання.

Корекційна педагогіка має свої науково-методологічні інтереси і в таких сучасних, популярних у всьому світі освітніх технологіях та формах організації освітнього процесу, як дистанційне та відкрите навчання.

У цілому освітні технології, що мають бути до арсеналу корекційної педагогіки, лежать у площині особистісно орієнтованої освіти, яка забезпечує розвиток і саморозвиток особистості учня з огляду на виявлені його індивідуальні особливості як суб'єкта пізнання і предметної діяльності.

Привабливість такої освітньої філософії для осіб з обмеженими можливостями полягає в тому, що вона ґрунтується на визнанні за кожним учнем права вибору власного шляху розвитку через створення індивідуальних програм розвитку й альтернативних форм навчання. Наступним соціальним замовленням для корекційної педагогіки має бути супровід системи раннього втручання та соціальної реабілітації дітей з особливими потребами. Ця система в наш час бурхливо розвивається через створення в державі центрів ранньої соціальної реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

У державній Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів зазначено, що серед основних принципів ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів має бути „системний (не ізольований від інших форм реабілітації) підхід до ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів, який забезпечить їм реалізацію можливостей, гарантованих кожному громадянину Конституцією України”.

Системність та цілісність має бути наріжним каменем побудови нових принципів корекційної педагогіки. І тут можна звернути увагу на новітню наукову парадигму, яку називають синергетичною. Застосування міждисциплінарного підходу та системно-синергетичних принципів освіти в корекційній педагогіці буде відповідати, на нашу думку, вимогам сучасності.

Розвиток корекційної педагогіки не можна уявити без застосування сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, які є як засобом корекційної освіти, так і інструментом наукових досліджень у цій галузі.

Перспективними напрямками розвитку корекційної освіти в Україні є наступні:

- створення в Україні законодавчої бази для забезпечення освітніх потреб осіб, можливості яких отримати освіту обмежені їх вадами, станом здоров'я або конкретними соціальними умовами;
- розроблення новітніх інноваційних технологій навчання і виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- визначення шляхів ефективної інтеграції дітей з порушеннями психофізичного розвитку в середовище здорових однолітків та їх науково-методичне й дидактичне забезпечення;
- визначення нових сфер професійної підготовки дітей з фізичними і (або) психічними вадами;
- удосконалення нормативно-правового, фінансово-економічного, науково-методичного забезпечення, орієнтованого на реалізацію інклюзивної освіти.

Потребують фундаментального опрацювання теоретико-методологічні підходи до дослідження психолого-педагогічних проблем інвалідності та прикладні, технологічні питання, пов'язані з методичними системами і прийомами корекційної роботи при суттєвих ускладненнях процесів розвитку і соціалізації особи. Зміни й оновлення у практичних сферах освіти й виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку потребують передусім теоретико-методологічного підґрунтя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колишкін О. В. Корекційна освіта : вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупаєва. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с
3. Таранченко О.М. Тенденції сучасної освіти : роль педагога у створенні ефективної інклюзивної школи /О. М. Таранченко // Дефектологія. Особлива дитина : навчання та виховання. – 2011. – № 1. – С. 18–24.